

Jan Söderqvist
12 år
1971

Socialdemokraterna och moralen

Det kan ju tyckas föga hjältemodigt att i dessa dagar ge sig på den eländige Sigvard Marjasin; dödade häst att sparka på kan väl knappast stå att uppbära. Men den eländige Marjasin är ju faktiskt också utomordentligt intressant som fenomen betraktad, inte alls därför att hans moraliska defekter skulle vara så exceptionella, vilket man på sina håll har ansett, utan tvärtom därför att han på flera sätt är så representativ för en vida omfattad mentalitet.

Kronika

Alla djur är jämlika, men somliga är, som bekant, mer jämlika än andra. Och alltmer jämlika blir somliga för var dag som går. Den eländige Marjasin krävde att bli tilltalad "landshövdingen" av sina medarbetare och försökte ständigt tjata till sig flygplan och helikopter när det var mer praktiskt med vanlig bil. Många har velat anföra hans kortvuxenhet som förklaring till detta beteende. Svenska Dagbladet poängterade härom dagen att han reste sig fyra centimeter över vad som normalt räknas som dvärgväxt, men något litet måste väl ändå hans ideologi ha med saken att göra.

Rörande historia

Min redaktörskollega Maria Carlshamre berättade i Dagens Nyheter i helgen den rörande historien om hur Aina Erlander efter femtens död stegade upp på regeringskansliet med ett par blyertspennor som enligt påskriften tillhörde statsverket och foljaktligen skulle återlämnas. Det var då det. Nu ser de förtryckta och underbetalda våltaliga förkämpar nog samt till att kompensera sig för sina umbäranden vid skrivbordet.

Röde Marjasin sitter med sex och limtub och slöjdar till verifikationskopior som inte ens en hårt drogad gymnasieekonom på sin studentskiva rimligen kan acceptera som underlag för en redovisning med några som helst seriösa avsikter. Röda kommunalman från det Röda Gävle sätter sprätt på allmänna medel på porrklubb i Bryssel, säkert ifrån sina tubsocker och polyesterlappar med tapetmönster. Om de inte spelar och dödar bort pengarna, vill säga. Och så vidare, Mona Sahlin's blöjaket är förglömma. I den här sorgslustiga sjaskigheten börjar något som bra mycket liknar ett mönster framträda så smått.

Genast säger då någon att detta är den eländige Marjasin och de andra är just socialdemokra-

ter bara är en ren tillfällighet. Eller rättare sagt: det är en olycklig konsekvens av att det i så stor omfattning är just socialdemokrater som så länge har suttit i maktställning, och därmed har haft tillgång till andras pengar. Tillfället gör juven. Men jag insisterar. Atminstone något har detta att göra med den socialdemokratiska ideologin – ja, eller vad man nu skall kalla den.

Försvarsstrategier

En av Sahlin's försvarsstrategier gick ut på att ingen uttryckligen hade instruerat henne om att statsrådsberedningens kontokort inte var avsett för privat shopping. Enligt samma logik försvarar sig listan med att ingen uttryckligen sagt till om att just den där gamla tanten var det olagligt att sparka ner. En socialdemokrat vänder, som det tycks, inte alltid så stort avseende på skillnaden mellan egna och andras pengar.

En rättrogen socialdemokrat är de brutala skatteuttagens och den allomfattande generalklausulens varma anhängare. När en socialdemokrat lägger ett sparförslag, kan det handla om att från föräldralösa barn rätt och slätt konfiskera den avlidne förälderns egenhändigt intjänade ATP-pengar, som gällde det en drögen statlig gåvoslant. Äganderätten har i Sverige ett internationellt sett enastående svagt lagskydd, och varje gång en förstärkning kommer på tal spjånar socialdemokraterna emot som vore det ett öde värre än döden.

Nu ser de förtryckta och underbetalda våltaliga förkämpar nog samt till att kompensera sig för sina umbäranden vid skrivbordet.

"Marjasin trodde att han var smart", skriver Maria Carlshamre. Dessvärre tror jag att hon där tar miste. Förmodligen satt den eländige bara och ilsknade till över allt det besvärliga klipp-och-klistrande han nödgades ta till för att lägga vantarna på de pengar som ändå tillkom honom i enlighet med devisen "Länet det är jag", eller hur han nu tilltalade sig själv. Hövdingen? Och i samma anda såg han i Palmekommissionen personligen till att göra sanningen till en intern partangelägenhet.

Jag är rätt övertygad om att det inte hade spelat någon roll om han så vore en och sextio lång.

I en rad fristående essäer om bland annat fallen Mapplethorpe, Rushdie, politisk korrekthet och reaktionärt bigotteri, diskuterar professor Wendy Steiner fråga om konstens frihet. Carl Rudbeck anmäler.

Hur kan det komma sig att konsten i vid bemärkelse, alltså en massa påhitt, förmår att uppväcka sådan vrede bland bokstavstroende och påstått rättänkande människor. Från både höger och vänster kommer attackerna. Salman Rushdies romaner hotar islam, Robert Mapplethorpes fotografier våra seder och moral, politiskt korrekta dekonstruktionister undergräver med sina teorier* det västerländska samhällets mest fundamentala värden.

Saklitteratur

Wendy Steiner
The Scandal of Pleasure.
Art in an Age of Fundamentalism.
University of Chicago Press.

Den konservativa amerikanske politiker Jesse Helms och de radikala feministiska juristen Catharine MacKinnon vill båda förbjuda det som de anser vara pornografi. Både vänster och höger har i detta fall en lika primitiv konstuppfattning: konst framställs som vore det magi med direkta och tydliga effekter på omvärlden. Det gäller alltså att styra och reglera utbudet för att skydda samhället.

Liberal konstsyn

Vad som brukade kallas en liberal konstsyn, den som betonade både frihet och mångfald och som en gång var den vanligaste i den så kallade intelligentian, börjar att få allt svårare att göra sig hörd. Den attackeras från alla håll, något som paradoxalt nog stundom får den att framstå som extrem; vad som borde vara (och väl egentligen är) mitten börjar framställas som vore det en ytterlighetsposition. Wendy Steiner, litteraturprofessor vid University of Pennsylvania, formulerar i sin *The Scandal of Pleasure* ett våltaligt försvarstall för konsten i en fundamentalistisk tidsålder.

Som liberal i europeisk bemärkelse har Steiner det inte lätt. Hennes fiender, som består av bland annat religiösa fundamentalister och politiskt korrekta akademiker, är alla säkra på att just de har direktförbindelse med sanningen. I detta massiva uppbyggd av ideologisk tvärsäkerhet är det svårt att vara liberal som "betvivlar sina egna premisser medan man handlar utifrån dem".

Bokens kapitel är en rad ganska fristående essäer om bland annat fallen Mapplethorpe och Rushdie, politisk korrekthet och reaktionärt bigotteri. Avslut-

Den skandalösa njutningen

Tillåten? Litografi av Lola Montez. Varmt bad.

domar man eventuellt kan dra ur affärerna Heidegger och de Man. Vad betyder det när vårt sekels kanske störste filosof och det senaste kvartssekkets mest inflytelserika litteraturkritiker visar vara nazistiska kollaboratörer.

Hon ger sig in i den gamla debatten om förhållandet mellan liv och verk och kommer väl knappast till några sensationella slutsatser även om det kanske finns skäl att än en gång understryka att man kan vara både stor humanist och ett stort kräk.

Bokstavstrogn

Steiners fiender, det är fundamentalisterna. De bokstavstroende som läst och funnit sanningen och som sedan kräver att alla andra skall omfatta just deras sanning. I Steiners estetisk blir konsten en enda stor utmaning mot en sådan verklighetsuppfattning. Inte undra på att auktoritära och totalitära regimer avskyr den och försöker att oskadliggöra den eftersom konsten är i god mening oansvarig och framför allt mångtydig. Fundamentalisterna, och bland dem finner man såväl mullor i Iran som professorer vid amerikanska universitet, vill eller kan inte se att Rushdies romaner och Mapplethorpes bilder inte är verklighet utan en lek med ord och bild. (Däremot är det naturligtvis en annan sak att kräva att muslimer och anti-pornografer med skattepengar skall subventionera en konst som de finner djupt stötande och motbjudande).

Konst innebär, skriver Steiner, "att ha verkliga reaktioner på överliga händelser, annars skulle den inte vara av särskilt stort intresse". Den är ett slags frizon där mycket är tillåtet som annars är förbjudet. Fundamentalisterna tycks inte ha förstått vad konst är för något eftersom de väljer att bekämpa inte i först hand människors verkliga handlingar utan dess symboliska framställningar i text och bild.

Wendy Steiners perspektiv är blivande av hennes ställning som professor vid ett ansett amerikanskt universitet, där hon slåss mot fiender till höger och vänster. Från höger blir hon ständigt uppmannad att se till att universiteten slutar att syssla med minoritetens

litteraturer, dekonstruktionism och slika konstigheter, och att universiteten i stället återvänder till att undervisa om västerlandets stora böcker. De politiskt korrekta menar å andra sidan att dessa klassiker alltför ofta är döda vita mäns hyllning till sig själva. Som liberal ser hon gärna att det finns plats för både Hemingway och den svarta författarinnan Zora Neale Hurston.

Hemingway

Bara för att Hemingway inte längre finns med på lika många kurslistor som för 25 år sedan finns det inget som hindrar att man läser honom. En av universitetens uppgifter är att kritiskt granska *the canon*, listan av klassiker; ingen är garanterad evig plats på denna lista. Hon vänder sig mot högerens absolutism, den tycks tro att just deras egen idé om hur en humanistisk utbildning skall se ut är ställd bortom varje tvivel. Hon visar att den i själva verket kommer från engelskt 1800-tal, då universiteten var en plats där man blev gentleman. En humanistisk bildning hade inga konsekvenser, borde inte ha det, utan var ett mål i sig själv. Det var en syssla för en klass som inte behövde befatta sig med en trovärdig verklighet.

Vag i konturerna

Det är mot denna ideologiska bakgrund, vars företrädare utmålar sig själva som representerar för ett tidlöst ideal men som visar sig vara det för en bestämd klassstämpel, som en del av de politiskt korrekta protester måste ses. Wendy Steiners bok företräder många av de liberala politiska dygderna; intellektuellt är det en styrka men det gör den lite vag i konturerna. Man anstränger sig att se motståndarens starkaste punkter, inte bara hans svagaste. Bokens uppläggning gör att samma eller snarlika argument dyker upp flera gånger men i olika sammanhang. Men sammantaget blir den ett övertygande försvar för konsten som det kanske bästa intellektuella motgift som finns mot totalitära ambitioner på både vänster- och högerkanten

CARL RUDBECK